

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Adrodd i:	Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio
Dyddiad:	3 Chwefror 2026
Pwnc:	Llywodraethu Gwybodaeth mewn Ysgolion 2024-25
Pennaeth Gwasanaeth:	Aaron Evans Cyfarwyddwr Addysg, Sgiliau a Phobl Ifanc aaronevans@ynysmon.llyw.cymru
Awdur yr Adroddiad:	Caryl Lewis Swyddog Diogelu Data Ysgolion Dros Dro post@celyn.cymru
Natur a Rheswm dros Adrodd: Mae gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ofyniad eglur i'r pwyllgor ystyried fframwaith sicrwydd y cyngor ac i sicrhau ei fod yn mynd i'r afael yn ddigonol â risgiau a blaenoriaethau'r cyngor (3.4.8.7.1). Bydd y pwyllgor yn sicrhau bod eglurder ynghylch pa sicrwydd a ddarperir, bod dyletswyddau clir wedi'u neilltuo ar gyfer darparu sicrwydd, ac y caiff dyblygu ei osgoi (3.4.8.2). I'r perwyl hwnnw, bydd y pwyllgor yn derbyn adroddiadau sicrwydd blynyddol, gan gynnwys adroddiad ynglŷn â Llywodraethu Gwybodaeth mewn Ysgolion (3.4.8.7.3).	

Cyflwyniad

- 1.1 Mae'r adroddiad hwn yn rhoi sicrwydd blynyddol i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar effeithiolrwydd llywodraethu gwybodaeth a diogelu data mewn ysgolion a gynhelir. Mae'n cynnig diweddariad cymesur sy'n seiliedig ar risgiau, yn amlygu materion a rheolaethau allweddol, ac yn llywio Adroddiad Blynyddol SIRO y cyngor.

Argymhelliad

- 2.1 Bod y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn nodi'r sicrwydd a ddarperir gan y Swyddog Diogelu Data Ysgolion Dros Dro.

1. Pwrpas yr Adroddiad

Mae'r adroddiad hwn yn rhoi datganiad sicrwydd blynyddol i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar effeithiolrwydd trefniadau llywodraethu gwybodaeth a diogelu data ar draws ysgolion a gynhelir.

Nod yr adroddiad hwn yw:

- rhoi diweddariad sicrwydd cymesur sy'n seiliedig ar risg
- amlygu materion a rheolaethau allweddol, a
- llywio Adroddiad Blynyddol y Perchennog Uwch Risg Gwybodaeth (SIRO).

2. Cyd-destun a Threfniadau DPO

Yn ystod y cyfnod adrodd, mae rôl y Swyddog Diogelu Data Ysgolion wedi'i llenwi dros dro, ar gyfartaledd o un diwrnod yr wythnos (mwy pan fo angen), yn ystod absenoldeb hirdymor deilydd gwreiddiol y swydd.

Bu ffocws rôl y Swyddog Diogelu Data Ysgolion Dros Dro ar:

- gynnal cydymffurfiaeth statudol
- rheoli risgiau a digwyddiadau byw
- darparu parhad cyngor a chefnogaeth i ysgolion
- gweithredu fel pwynt canolog ar gyfer uwchgyfeirio a sicrwydd.

Gan ystyried y capasiti cyfyngedig, mae gwaith wedi'i flaenoriaethu yn ôl risg, gyda phwyslais ar ddyletswyddau statudol, digwyddiadau a materion risg uchel yn hytrach na gweithgarwch archwilio neu ddatblygu rhagweithiol.

3. Cwmpas y Sicrwydd

Mae'r adroddiad hwn yn mynd i'r afael ag:

- ysgolion cynradd, uwchradd ac arbennig yn derbyn cefnogaeth y Swyddog Diogelu Data Ysgolion
- cydymffurfiaeth â'r UK GDPR a Deddf Diogelu Data 2018
- ymdrin â hawliau gwybodaeth, rheoli digwyddiadau ac uwchgyfeirio risgiau
- effeithiolrwydd rheolaethau yn gweithredu ar lefel ysgol.

4. Barn Gyffredinol ar Sicrwydd

Lefel y Sicrwydd: Sicrwydd Rhesymol

Yn seiliedig ar waith a wnaed yn ystod y cyfnod adrodd, mae'r Swyddog Diogelu Data Ysgolion Dros Dro yn rhoi Sicrwydd Rhesymol bod:

- gan ysgolion bolisiau a gweithdrefnau diogelu data priodol ar waith yn gyffredinol
- ymarferion dyddiol o ymdrin â gwybodaeth yn gadarn iawn

- digwyddiadau a thoriadau sy'n cael eu hadrodd a cheisiadau hawliau gwybodaeth yn cael eu hadnabod a'u rheoli'n briodol
- llwybrau uwchgyfeirio i wasanaethau corfforaethol a'r SIRO yn gweithredu'n effeithiol.

Fodd bynnag, mae angen gwelliant pellach i gryfhau sicrwydd mewn perthynas â:

- chysondeb hyfforddiant gloywi a chofnodion o hyfforddiant,
- gallu ysgolion i dystiolaethu cydymffurfiaeth a hunan-fonitro parhaus, a
- cwblhad a chynhaliaeth dogfennaeth ffurfiol megis Cofnodion o Weithgareddau Prosesu (ROPA) ac Asesiadau Effaith Diogelu Data (DPIAs).

5. Gweithgareddau ac Allbynnau Allweddol

Er gwaethaf capasiti cyfyngedig y DPO, cynhaliwyd y gweithgareddau craidd canlynol i gefnogi cydymffurfiaeth a rheolaeth risgiau:

Cyngor, arweiniad a phwynt cyswllt

- Ymatebodd y Swyddog Diogelu Data Ysgolion Dros Dro i ymholiadau dyddiol gan ysgolion mewn perthynas â:
 - Cheisiadau gan Wrthrych y Data (SARs) a cheisiadau am gofnodion addysg
 - ymholiadau diogelu data a llywodraethu gwybodaeth cyffredinol
 - toriadau data a thoriadau data posib wedi'u hadrodd.
- Cefnogaeth wedi'i ffocysu ar brosesu cyfreithlon, golygu priodol, amserlenni statudol a rheoli risgiau cymesur.

Rheoli digwyddiadau a risgiau

- Cefnogwyd ysgolion i asesu, cyfyngu a rheoli toriadau data a digwyddiadau agos.
- Rhoddwyd cyngor ar drothwyon adrodd yr ICO a gweithredoedd adfer, gydag uwchgyfeirio lle bo angen.

Hyfforddiant ac ymwybyddiaeth

- Darparwyd sesiwn hyfforddiant diogelu data yn ystod diwrnod hyfforddiant ysgolion a drefnwyd, gan atgyfnerthu cyfrifoldebau a meysydd risg cyffredin staff.
- Atgoffwyd ysgolion o bwysigrwydd hyfforddiant gloywi a chynnal cofnodion o bresenoldeb at ddibenion atebolrwydd.

Cyfathrebu ac atgoffa

- Rhoddwyd mewnbwn rheolaidd yn y bwletin ysgolion wythnosol i:
 - atgoffa ysgolion o'u cyfrifoldebau diogelu data statudol
 - amlygu materion sy'n codi dro ar ôl tro o ddigwyddiadau ac ymholiadau
 - hyrwyddo ymarfer llywodraethu gwybodaeth da.

Bu i'r gweithgareddau hyn helpu i sicrhau parhad cydymffurfiaeth ac i annog ymgysylltiad cynnar â swyddogaeth y Swyddog Diogelu Data Ysgolion yn ystod absenoldeb deilydd gwreiddiol y swydd.

6. Risgiau Allweddol a Nodwyd

Amlygir y risgiau strategol canlynol at sylw'r Pwyllgor:

Risg	Crynodeb
Ymdriniaeth â hyfforddiant	Mae hyfforddiant gloywi yn anghyson ac nid yw bob amser yn cael ei dystiolaethu ar draws ysgolion.
Tystiolaeth o gydymffurfiaeth	Mae gan rai ysgolion ddiffyg dogfennaeth glir i arddangos gweithgarwch monitro a chydymffurfiaeth rheolaidd.
Aeddfedrwydd dogfennaeth	Mae ROPA, DPIAs a chofrestrau asedau ar gamau amrywiol o gwblhad ac adolygiad.
Cyfyngiadau capasiti	Mae capasiti cyfyngedig y Swyddog Diogelu Data Dros Dro yn cyfyngu ar weithgarwch archwilio a datblygu rhagweithiol.

Cydnabyddir y risgiau hyn ac maent yn cael eu rheoli'n gymesur, gydag uwchgyfeirio lle bo angen.

7. Amgylchedd Rheoli a Mesurau Lliniaru

Mae rheolaethau allweddol sydd ar waith ar hyn o bryd yn cynnwys:

- llwybr cyngor ac uwchgyfeirio Swyddog Diogelu Data canolog,
- polisïau, templedi a chanllawiau i ysgolion,
- deunyddiau hyfforddiant a gweithgarwch ymwybyddiaeth,
- blaenoriaethu risgiau byw, digwyddiadau a rhwymedigaethau statudol.

Gyda'i gilydd, mae'r rheolaethau hyn yn cefnogi cydymffurfiaeth barhaus ond byddent yn cael budd o gryfhau pellach.

8. Symud Ymlaen a Blaenoriaethau

Argymhellir y blaenoriaethau canlynol ar gyfer y cyfnod adrodd nesaf:

- a) Sefydlogi capasiti'r Swyddog Diogelu Data Ysgolion i gefnogi gweithgarwch sicrwydd rhagweithiol.
- b) Gwell goruchwyliaeth o hyfforddiant, gan gynnwys ymdriniaeth â hyfforddiant gloywi a chofnodion o hyfforddiant.
- c) Tystiolaeth gryfach o gydymffurfiaeth drwy hunanasesu cymesur neu archwilio wedi'i dargedu.
- d) Parodrwydd parhaus am newidiadau deddfwriaethol ym maes diogelu data.

9. Casgliad

O fewn cyfyngiadau trefniant dros dro a chyfyngedig, mae swyddogaeth y DPO ysgolion wedi:

- cynnal cydymffurfiaeth statudol
- cefnogi ysgolion yn effeithiol gyda risgiau a digwyddiadau byw
- darparu sicrwydd ar drefniadau llywodraethu gwybodaeth.

Mae'r materion a nodwyd yn gyson â'r adroddiadau blaenorol ac yn rhai y gellir eu rheoli gyda ffocws parhaus a digon o adnoddau priodol.